

DAUGAVPILS BŪVNIECĪBAS TEHNIKUMS

Mācību priekšmets:
Audzināšanas stunda

visām grupām

EKSKURSIJAS APRAKSTS **“DAUGAVPILS”**

Grupas audzinātāja: Ilmārs Trokšs-Traško

Daugavpils
2020

IEVADSARUNA

DAUGAVPILS VĒSTURE

Par Daugavpils dibināšanas gadu tiek uzskatīts 1275.g., kad Livonijas ordeņa mestrs Ernests fon Ratceburgs, lai nostiprinātos iekarotajās Latgaļu zemēs un kontrolētu tirdzniecības ceļus pa Daugavu, Naujenes pilskalnā uzcēla Dinaburgas pili. Līdz 14.gs. Dinaburga bija viena no Livonijas ordeņa astoņu pārvaldnieku rezidencēm. Pils vairākkārt cieta no lietuviešu un krievu iebrukumiem. Livonijas kara laikā Dinaburga tika atdota ķīlā Polijas karalim Sigizmundam II Augustam, bet 1561.g. pievienota Polijai.

1566.g. Dinaburga kļuva par Inflantijas vojevodistes (poļu Vidzemes jeb Pārdaugavas hercogistes) centru. 1577.g. to ieņēma un nopostīja krievu karaspēks Ivana Bargā vadībā. Dinaburga tika atjaunota pavisam citā vietā – 17 km. lejup upes tecēšanas virzienā. Jaunā cietokšņa celtniecību pabeidza Polijas karalis Stefans Batorijs.

1582.g. jaunā pilsēta saņēma Magdeburgas tiesības, kas sekmēja turpmāko Dinaburgas izaugsmi.

17.gs. Dinaburga uz īsu brīdi (1656. – 1667.g.) tika pārdēvēta par Borisoglebsku. Pēc pirmās Polijas dalīšanas 1772.g. tā tika iekļauta Krievijas impērijā, un kopš 1802.g. Dinaburga ir Vitebskas guberņas apriņķa pilsēta. 1810. – 1833.g. pilsētā tika uzcelts jauns cietoksnis, kam bija liela nozīme 1812.g. karā.

1826.g. pēc Pēterburgā apstiprināta projekta sākās tagadējā pilsētas vēsturiskā centra apbūve. Sakarā ar dzelzceļa izbūvi, pilsēta kļuva par svarīgu transporta mezglu. Te krustojās dzelzceļi no Pēterburgas, Rīgas, Varšavas, Orlas. Pilsēta kļuva par nozīmīgāko rūpniecības un tirdzniecības centru Vitebskas guberņā. 19. un 20.gs. pilsētā bija ap 60 rūpniecību uzņēmumu, no kuriem lielākie bija dzelzceļu darbnīcas, ādas apstrādes rūpnīcas, sērskociņu un pogu fabrikas.

1893.g. pēc Aleksandra III pavēles Dinaburgu pārdēvēja par Dvinsku. Šajā laikā latvieši pilsētas iedzīvotāju vidū bija absolūtā mazākumā (1,8 % 1897.g.). Vairākums iedzīvotāju bija ebreji, krievi, poļi un vācieši. 1913.g. pilsētā bija 39 mācību iestādes, to skaitā 2 vidējās (reālskola un sieviešu ģimnāzija),

darbojās teātris (kopš 1857.g.), kā arī 15 ārstniecības iestādes un 2 aptiekas. Pilsētas pievārtē – Mežciemā atradās 1883.g. grāfa Plātera – Zīberga dibinātā dziedinātava “Poguļanka”. Līdz 1.pasaules karam ap to bija izaudzis vasarnīcu rajons.

19. un 20.gs. mijā arī pretējā Daugavas krastā notika rosīga celtniecība, un 1912.g. šeit izaugusi apdzīvotā vieta – Grīva kļuva par pilsētu. Administratīvi tā ietilpa Kurzemes guberņas Ilūkstes apriņķī.

1.pasaules kara gados pilsētā atradās 5.krievu armijas štābs. Lielākā daļa rūpniecības uzņēmumu kopā ar strādniekiem tika evakuēta uz Krievijas vidieni. Pilsētas iedzīvotāju skaits samazinājās četrkārtīgi.

Daugavpils atjaunošana sākās 1920.g., kad Polijas un Latvijas armijas pilsētu atbrīvoja no lieliniekiem. Latvijas Republikas laikā uzplauka pilsētas kultūras dzīve. Te darbojās Skolotāju institūts, latviešu, krievu, baltkrievu, poļu un ebreju ģimnāzijas, latgaliešu Tautas konservatorija un “Saules” lietišķās mākslas skola. Kaut arī pilsētā bija 602 galvenokārt nelieli rūpniecības uzņēmumi, tomēr pirmskara līmenis rūpniecības attīstībā netika sasniegts.

2.pasaules kara laikā Daugavpils cietokšņa teritorijā tika izveidota krievu karagūstekņu nometne, bet nocietinājumos – ebreju geto. Liela daļa pilsētas 1944.g. jūlijā tika nopostīta.

Pēckara gados Daugavpilī izvērās lielu rūpnīcu celtniecība. Tika uzceltas lokomotīvu remonta, darbgaldu remonta, pievadķēžu, elektroinstrumentu rūpnīcas, kā arī apavu r/a “Daugava”, apģērbu r/a “Latvija” filiāle, gaļas, piena un maizes kombināti. Pilsētā uzbūvēja arī lielāko ķīmiskās rūpniecības uzņēmumu Latvijā – Daugavpils ķīmiskās šķiedras rūpnīca. Reizē ar rūpnīcām to strādniekiem, daudzi no kuriem bija iebrucēji no Baltkrievijas un Krievijas, uzbūvēja daudzstāvu dzīvojamo namu rajonus, lielākais no tiem – Ķīmiķu ciemats. 1956.g. Daugavpilij pievienoja līdz tam patstāvīgo Grīvas pilsētu.

Pašreiz Daugavpils ir otra lielākā Latvijas pilsēta un rūpniecības centrs. Pateicoties Daugavpils Pedagoģiskajai universitātei, 1988.g. atjaunotajam pilsētas

**APSKATĀMO
OBJEKTU
APRAKSTS**

teātrim, kā arī dažādu kultūrnacionālo biedrību darbībai, Daugavpils kļuvusi par nozīmīgu Latgales kultūras centru.

DAUGAVPILS ĢERBONIS

Tagadējais Daugavpils ģerbonis tika izveidots 1925.gadā. Ģerbonis izveidots uz spāņu tipa vairoga (latin.burta U veidā), kas heraldikā parādījies 13.gs. Vairoga zilā krāsa heraldikas valodā nozīmē: slava, gods, uzticība, atklātība, godīgums. Svītra pieder pie senākajām ģerboņa figūrām, šajā gadījumā tā ir viļņaina, tas ir nes sevī informāciju par ūdeni, upi, kas arī atbilst īstenībai, jo pilsēta atrodas pašā Daugavas krastā.

Virs svītras mēs redzam zelta lilijas attēlu. Lilija ir dekoratīvs elements heraldikā, kas simbolizē cerību. Latvijas teritorijā šis ģerboņu simbols parādījies 13.gs. līdz ar pirmo valstisko veidojumu rašanos.

Šīs figūras iekļaušana Daugavpils pilsētas ģerbonī akcentē, ka šī teritorija ir sena gan tās apdzīvotības, gan valsts izveides ziņā. Kā arī norāda uz dziļajām kristietības saknēm.

Apakšā zem svītras atrodas cietokšņa siena sudraba krāsā. Simboliskus ēku attēlojumus mēs sastopam ģerboņos kopš viduslaikiem. Tie pauž tādus abstraktus jēdzienus kā drošība, suverenitāte, pilsētas varonība, tās atšķirība no lauku apdzīvotām vietām. Siena simbolizē arī to, ka pilsēta ir sena, norāda uz tās vēsturiskajām saknēm – pilsētas rašanos no Dinaburgas pils 1275.g., un vēlākā laikā cietoksni, kurš būtībā veicināja pilsētas rašanos un turpmāko attīstību.

1925.g. ģerbonis attiecināms vienlaicīgi uz vairākām sižetiskām kategorijām. Triju sižetu apvienojums ģerbonī ir reti sastopams un tas vēl vairāk pastiprina ģerboņa vēsturisko vērtību, demonstrē heraldikas komisijas augsto kvalifikāciju, kas sastādījusi šo ģerboni, tik ļoti atbilstošu pilsētas vēsturei, ģeogrāfiskajam stāvoklim, tradīcijām.

1933.gada 8.maijā katedrālē bija ievietota atjaunota svētbilde no A.E.Buržinskas dzīvokļa, kura upurēja svētbildi katedrālei. Pēc A.E.Buržinskas nostāstiem, šo svētbildi viņa saņēma mantojumā vēl jaunībā no saviem vecākiem. Tad šī svētbilde, kurai ir pāri 100 gadiem, bija ļoti tumšās krāsās. Pēc atjaunošanas uz svētbildes bija redzams uzraksts slāvu valodā un trīs svēto sejas.

SV. BORISA GĻEBA KATEDRĀLE

Sv. Borisa Gļebs katedrāles ārējā arhitektūra un iekšējie krāšņumi pieder pie skaistākajām un izcilākajām pareizticīgo baznīcām ne tikai Latgalē, bet arī Latvijā.

Baznīca tika uzbūvēta 1904.-1905.g., to cēla kara resors karaspēka vajadzībām. Iesvētīta 1905.gadā.

Pirms Sv. Borisa Gļebs katedrāles, šajā pašā vietā atradās dzelzs baznīca, kura tika uzcelta 1866.gadā pēc galvenā ziemeļrietumu apgabala pavēlnieka Kaufmana pavēles. Starp Daugavpili un Jaunbūvi laukumā bija uzcelta baznīca priekš armijas daļu vajadzībām. Baznīca tika iesvētīta 1871.gadā Sv. Konstantīna un Jelenas vārdā. Baznīca bija pieskaitīta pie Aleksandra Ņevska baznīcas.

Pēc Polockas priekšniecības pavēles dzelzs baznīca 1904.gadā bija pārnesta uz Car – Grada ciematu, tagad Jersika, 50 km. attālumā no Daugavpils.

Sv. Borisa Gļebs katedrāles plānā, tā ir trīsdalīga bazilika. Katedrāles forma ir iegarena, kuģa veidā (40 x 20 x 60 m). Virs tās paceļas 10 apzeltīti kupoli ar krustiem. Uz priekšējā vidējā kupola ir zvanu tornis ar 4 zvaniem. Vidējā katedrāles daļa balstās uz 14 masīvām kolonām. Arhitekts nav zināms.

Patstāvīgi katedrāle tika apmeklēta no 1922.gada. Sākumā, kad par mācītāju bija iecelts Augustīns Pētersons, kurš vēlāk kļuva par Latvijas Metropolītu. Augustīna Pētersona darbības laikā (1922 – 1925) katedrālē tika veikts pirmais remonts.

Karu un revolūcijas laikā katedrāle bija krietni izpostīta.

Otrais katedrāles remonts tika veikts 1926. – 1927.g. Šajā laikā bija salabots jumts. Trešā kapitālā remonta laikā (1930 – 1931) bija beigts katedrāles ārpusē remonte un iekšpusē viss pilnīgi tika pārkrāsots.

Katedrāli apmeklēja ne tikai krievu tautības iedzīvotāji, bet arī latvieši. A.Petersona vadībā 1 reizi mēnesī tika veikta dievlūgšana arī latviešu valodā, bet 1925.gadā bija organizētas pastāvīgas dievlūgšanas latviešu valodā. No tiem laikiem katedrālē notiek dievlūgšanas gan krievu, gan latviešu valodā.

vēlāk 1895.gada 30.jūlijā tās velves sāk skanēt arī ērģeles, kurās labprāt ieklausās latvieši.

Latvijas Republikas veidošanas un Latgales pievienošanas Latvijai laikā draudze ir bez sava mācītāja. 1935.gadā Daugavpils Evaņģēliski Luteriskā baznīca svin savas pastāvēšanas simtgadi. Uz svinībām bija ieradies arī Latvijas Evaņģēliski Luteriskās baznīcas arhibīskaps T.Grinbergs.

Vēl 6 gadus daugavpiliešus priecē baznīcas torņa smaile, bet 1941.gadā vieniem iekarotajiem bēgot, citiem nākot baznīca tiek nodedzināta. Vācieši gan ugunsgrēku ātri vien likvidēja, baznīcu atjaunojot, diemžēl bez ierastas torņa smailes.

1944.gadā varu maiņas laikā baznīcai izbirst tikai stikli, taču padomju miera laika varas dibināšana atļauj baznīcu “nonest”, nesodīti demolēt. Vispirms pazūd cinkotā skārda jumts, tad harmonijs. 1944. un 1945.g. lokomotīvu stūrmaņi un remontētāji, protams, neko nav dzirdējuši par godājamiem savas profesijas priekštečiem, kas tikai pirms 10 g. bija nolūkojuši vietu savai baznīcai visu pasaules malu dzelzceļu sateces vietā. Visas baznīcas koka daļas no altāra, kanceles, soli un durvis tika nodedzinātas lokomotīvu kurtuvēs.

Postītājus neapturēja arī enerģiskā mācītāja N.Muižnieka ierašanās draudzē. Viņa laikā tika atjaunota kapela, kur notiek dievkalpojumi, tiek domāts par pašas baznīcas atjaunošanu. Taču pilsētas varas – viri domāja citādi, nododot baznīcu Daugavpils lokomotīvu rūpnīcas rīcībā, lai tur taptu iekārtota boksēšanās skola.

1964.gadā Daugavpils Evaņģēliski Luteriskajā draudzē sāk kalpot mācītājs J.Bērziņš, kuram 1974.gadā kopā ar draudzi nākas pārcelties uz lūgšanu namu, lai 1985.gadā sirdij izsāpot redzētu, kā baznīca tiek nodedzināta.

1993.gada 10.oktobrī Daugavpils Evaņģēliski Luteriskā draudze pirmo reizi pēc otrā pasaules kara pulcējās dievkalpojumā savā vel neatjaunotajā baznīcā.

DAUGAVPILS EVAŅĢĒLISKI LUTERISKĀ BAZNĪCA

1892.gada 8.oktobrī tika iesvētīta Daugavpils Evaņģēliski Luteriskā baznīca, dodot vietu Daugavpils Evaņģēliski Luteriskai draudzei, kuras aizsākumi meklējami Daugavpils cietokšņa garnizona vāciskas izcelsmes virsnieku sabiedrībā.

1833.gadā Krievijas cars Nikolajs I pirmo reizi apmeklēja Daugavpili. Saglabājusies liecība, ka kāds cilvēks, cimdu meistars Golfrīds Dībels, kas Daugavpilī ieceļojis no Viļņas, iesniedzis caram lūgumu atļaut dibināt luterāņu draudzi, saņemot ķeizariskās augstības piekrišanu. Par draudzes dibināšanas datumu tiek uzskaitīts 1835.gada jūlijs. Tās pirmais mācītājs bija K.Fuks. Draudze esot pulcējusies cietoksnī, kur atradusies baznīcas skola, mācītāja dzīvoklis. Tā, protams, bija vāciska luteriska draudze. Latviešu Evaņģēliski Luteriskā draudze ieplūda līdz ar lielo dzelzceļu būves laiku. Daugavpilī 19.gs. 60.g. bija sācies latviešu ekonomiskās nostiprināšanas laiks, no uzskatāmības mēs tagad saistām ar jaunlatviešu aicinājumu latvietim kļūt par turīgām. Tā apliecinājums ir latviešu līdzdalība pirmo krājaizdevumu krāsu veidošanā Daugavpilī 19.gs. 60.g.

1865.gadā Daugavpils Evaņģēliski Luteriskā draudze, kuras viens no balstiem, droši vien, bija dzelzceļu darbinieki un citi pilsētas ierēdņi, iedeva zemes gabalu Jaunbūvē, cerībā kādreiz skatīt tur savu draudžu baznīcu, kas skaitliski lielajai darbīgajai draudzei bija ļoti nepieciešama. 1863.gadā Daugavpils apriņķī bija 9,8 % luterticīgie, 66 % katoļticīgie, 2 % vecticībnieki, 13,4 % Mozus ticīgie.

Iecere par baznīcas celtniecību sāka tapt par īstenību, 1982.gadā kopā ar mācītāju J.Bifneru, kad ir savākti 18 000 rubļu, lai iesāktu darbu. Iespējams, ka tas projekta autors bijis arhitekts Neimanis, taču tas ir dokumentāli jāapstiprina. Luterāņu baznīca bija pirmā, kas tapa uzcelta Jaunbūvē, pārējās tapa vēlāk. Baznīcas cēlāji bijuši precīzi vīri. Pagāja tikai gads, celtniecībai iztērēti 54 130 rubļi – un sarkanbrūno ķieģeļu celtni ar stalto torņa smailli pret Daugavpils debesīm – Daugavpils Evaņģēliski Luterisko baznīcu – iesvēta 1893.gadā. Divus gadus

JAUNAVAS MARIJAS KATEDRĀLE

Katoļu baznīcu – Jaunavas Marijas katedrāli – Daugavpilī zina visi. Taču diez vai kāds no iedzīvotājiem zina, ka šeit atrodas viens no lielākajiem pilsētas dārgumiem – Varšavas firmas “A.Moman” ērģeles.

1903.gada 15.februārī bija parakstīts kontrakts par otrās Romas – katoļu baznīcas būvēšanu Dvinskā. Kontraktā bija prasības, ka būvēšana sāksies 1903.gada aprīlī un beigsies 3 gadu laikā.

1909.gadā jaunuzbūvētā Jaunavas Marijas katedrālē bija ievietotas ērģeles. Latvijas Republikas laikā pilsētā bija vēl divas lielas ērģeles – Sv.Pētera baznīcā un draudzē. Daugavpilī darbojās Latgales tautas konservatorija ar klasi, kur pasniedza ērģeļu mākslu. Ērģeļu mākslā bija liela katastrofa, kad Latvijā iestājās komunisma režīms. Baznīcām tika pielietots princips “Jo sliktāk – jo labāk”. Ērģeles no baznīcas tika nozagtas. Lielās ērģeles gan Sv.Pētera baznīcā, gan luterāņu draudzē gāja bojā.

Vairāk paveicās ērģelēm Jaunavas Marijas katedrālē – kara laikā ērģelēs netika bumba, tās nesadega, netika arī izvesta padomju valdības laikā.

Par ērģeļu saglabāšanu, kuras tagad atrodas labākajā stāvoklī nekā citas ērģeles, kuras atrodas Latvijā un Lietuvā, mēs pateicamies maestro Bernardam Termenam. Pateicoties maestro atjautībai, ērģeles netika izvestas no katedrāles. Viņš pasniedza pilsētas komisijai ērģeles vissliktākajā stāvoklī, bet pēc tam salaboja bojājumus, kurus pats izraisīja.

Cerēsim, ka Daugavpils baznīcās, tāpat kā 60.-70.g. atpakaļ notiks koncerti, kuros skanēs sarežģītas koncertu programmas no Baha, Frauka, Regera, Vidora mūzikas darbi.

DAUGAVPILS 1.VECTICĪGO DRAUDZES LŪGŠANAS NAMS

Jau 1905.gadā Daugavpils Jaunbūves vecticībnieki nolēma celt lūgšanas namu. Pilsētas valde baznīcas celtniecībai piešķīra lielu zemes gabalu. Vienlaicīgi tika uzsākta ziedojumu vākšana.

Dievnamam pamatus lika 1908.g. Baznīcu iesvētīja Sv. Dievmātes Dzimšanas un Sv. Nikolaja vārdā. Dažos dokumentos šis dievnams tiek dēvēts arī par Nikoļskas baznīcu.

Pirmajā celtniecības posmā darbi ritēja ļoti labi un strauji. Taču drīz vien radās dažāda rakstura domstarpības, kas darbu gaitu aizkāvēja. Pirmā Pasaules kara laikā celtniecība tika pārtraukta. Pēc kara vecticībnieku draudzes locekļu materiālais stāvoklis bija ļoti zems, praktiski tie nebija spējīgi turpināt baznīcas celšanu. Bez tam kara laikā baznīcas sienās bija radušās plaisas, draudēja sabrukšana. Taču Jaunbūves vecticībnieki nezaudēja cerību uzcelt šo dievnamu.

Vislatvijas Vecticībnieku 4.kongresā tika nolemts pabeigt baznīcas celtniecību, un šajā sakarā griezties pie novadnieka – vecticībnieka – Saeimas deputāta M.Kalistratova – pēc morālā un materiālā atbalsta. Deputāts lūdza valdībai subsīdijas celtniecībai. Valsts piešķīra 1,5 miljonu rubļu pabalstu.

Celtniecības darbi sāka strauji virzīties, un baznīca tika uzcelta. 1928.gada 22.septembrī notika dievnama svinīgā iesvētīšana.

1941.g. kara laikā baznīca nodega, saglabājās tikai sienas. Pēc kara aktīvistu grupa tēva Danilas Mihailova un draudzes valdes priekšsēdētāja G.Takajeva vadībā atjaunoja izpostīto baznīcu, piešķirot tai iepriekšējo veidolu. Šajā darbā daudz palīdzēja arī citu draudzību locekļi: ļoti lielu skaitu svētbilžu ziedoja Maskavas vecticībnieki. Speciāli šai baznīcai draudzes svētbildes izgleznoja Viļņas mākslinieks I.Mihailovs. Vairākus baznīcas remonta un labiekārtošanas darbus organizēja draudzes priekšsēdētājs F.Kuprijano. Jaunbūves vecticībnieku baznīcā regulāri notiek svētdienu un svētku Dievkalpojumi.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA

Laikraksti:

1. Some Z. “Jaunbūves simtgadniece” – Latgales laiks – 1993.g.7.oktobris, 3 lpp.
2. Atjaunota bīskapija – Moras zeme – 1989.g.31.decembris, 18 lpp.
3. Daugavpils kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas, zinātniskā arhīva materiāli

Apskatāmo objektu plāns: 1. Sv. Borisa Gleba katedrāle.
 2. Luterāņu baznīca.
 3. Jaunavas Marijas katedrāle,
 4. D-pils 1. Vēstniecība mājās.